

10. évfolyam – fakultációs foglalkozás

Óraszám: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

<i>Témakör neve</i>	<i>Óraszám</i>
1. A francia klasszicista színház (17. század)	3
2. Az európai felvilágosodás irodalma	5
3. A felvilágosodás korának magyar irodalma: Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel	4
4. A romantika irodalma	10
5. A magyar romantika irodalma: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály	4
6. Petőfi Sándor	4
7. Rendszerező ismétlés és / vagy önálló műelemzések	6
<i>Összes óraszám:</i>	<i>36</i>

1. A francia klasszicista színház (17. század)

Óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri a klasszicista normatív esztétika sajátosságait (műfaji hierarchia, szabályok), a korabeli elvárások és a dramaturgia összefüggését
- képes egy mű részletes elemzése kapcsán a hősök jellemzésére, magatartásuk, konfliktusaik értékelésére
- lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét)

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- meg tudja ítélni az emberi magatartás sokféleségét
- megérti a komikum műfajformáló minőségét és változatait egy mű részletes elemzésével

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A klasszicizmus elvárásai, tragédia és komédia
- A francia színház a 17. században
- Jean Racine: Phaedra

Fogalmak: felvonás, jelenet, díszlet, jelmez, szerzői utasítás, hármas egység, mértéktartás, helyzetkomikum, jellemkomikum, nyelvi komikum, jellemtípus, bizalmas, rezonőr

Javasolt tevékenységek

- Műelemző képesség fejlesztése drámai művek segítségével
- Drámajátékban való részvétel
- Színházlátogatás, illetve színházi előadás élményének megbeszélése

2. Az európai felvilágosodás irodalma

Óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megkülönbözteti az eszmetörténeti korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáit
- megismeri a bölcséleti háttér és a stílusirányzat, műfaj, tematika néhány összefüggését, az egyes irányzatok jellemző tendenciáit, irodalmi műfajait, máig ható kérdésfeltevéseit az európai irodalmakból vett egyes szemelvények alapján

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- el tud helyezni többféle értelmezési kontextusban különböző világlátású művekben megjelenített témákat, élethelyzeteket
- tisztában van a felvilágosodás eszmerendszerében felvetett erkölcsi problémáknak
- megismeri a szabadság eszményének különböző megközelítéseit
- meg tudja különböztetni az eszmetörténeti korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáit

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Művek, szemelvények az angol, francia és német irodalomból
- Voltaire: *Candide*
- Goethe: *Faust*
- Schiller: *Az örömhöz*

Fogalmak: felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, valóság és fikció, elbeszélői nézőpont, kalandregény, éregény, levélregény, tézisregény

Javasolt tevékenységek

- Műelemző képesség fejlesztése
- Színházlátogatás, illetve színházi előadás élményének megbeszélése
- Választható beszámolót készítése olvasmányélmény vagy színházi élmény alapján
- Szemelvények, művek értelmezése

3. A felvilágosodás korának magyar irodalma: Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel

Óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a magyar felvilágosodás időszakának, irodalmi életének néhány sajátosságát
- tisztában van Csokonai és Berzsenyi életművének jellegével, az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében
- felismer jellemző stílusirányzatokat, műfajokat, verstípusokat és versformákat

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri az európai és a magyar irodalom összekapcsolódását
- megismeri az egyén és közösség problémáinak európai és hazai dimenzióit: polgárosodás, parlamentiasság.
- megismeri a magyar nyelv ügyében született legfontosabb programokat, értekezéseket, gondolatokat
- megismeri Kazinczy tevékenységét, a magyar felvilágosodás időszakának, irodalmi életének, néhány sajátosságát, a nyelvújítási mozgalom jelentőségét
- felismer jellemző stílusirányzatokat, műfajokat, verstípusokat és versformákat összefüggésben Csokonai és Berzsenyi életművével

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Csokonai Vitéz Mihály: Konstancinápoly / A vidám természetű poéta / Jövendölés az első oskoláról...
- Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.) / Vitkovics Mihályhoz
- Csokonai és Berzsenyi hatása, továbbélése a későbbi magyar költészetben
- Szilágyi Domokos: Lilla Vitézre emlékeznek / Tóth Árpád: Invokáció Csokonai Vitéz Mihályhoz

Fogalmak: irodalmi élet, bölcséleti óda, elégiko-óda, elégia, dal, episztola, létösszegzés, időszembesítő verstípus

Javasolt tevékenységek

- Műelemző képesség fejlesztése lírai művek segítségével, válogatás Csokonai és Berzsenyi műveiből
- Lírai művek összehasonlítása
- Egyéni kutatómunka a magyar felvilágosodás korszakáról, alkotóiról
- Beszámoló prezentáció formájában

4. A romantika irodalma

Óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri az életművek egymásmellettségét az 1830-as években (klasszika, romantika, realizmus tendenciái, (Goethe/Hugo/Stendhal, Balzac) és a romantika korstílus-jellegét, jelentőségét, a romantika és a kritikus, realista szemlélet együtthatását
- megismeri az irodalmi liberalizmus szerepét és hatását az esztétikára (új műfaji változatok, stiláris és hangnemi összetettség, irónia és groteszk)
- képes egy választott / kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatására a közös értelmezés után

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezni tudja eszmény és valóság viszonyát
- értékeln tud embertípusokat, életvezetési stratégiákat, eszmei és erkölcsi törekvéseket

- érti a romantika korstílus jellegét, jelentőségét, a romantika és a kritikus, realista szemlélet együtthatását
- felkészül a stílári és hangnemi összetettségre, az irónia és a groteszk befogadására

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Művek, szemelvények az angol / amerikai, francia, német és orosz irodalomból, pl.
- Wordsworth: Táncoló tűzliliomok / Coleridge: Kubla kán / Keats: Óda egy görög vázához / Poe: A holló / Orbán Ottó: A holló/ Kányádi Sándor: Pantomim / Heine: A dal szárnyára veszek / Lamartine: A tó / Blake: A tigris / Victor Hugo: A nyomorultak filmes adaptáció vagy musical vagy E. T. A. Hoffmann: Az arany virágcserep
- Stendhal: Vörös és fekete
- Gogol: Az orr

Fogalmak: műfajkeveredés, hangnemi kevertség, groteszk, irónia, bűnügyi történet, történelmi regény, verses regény, regényciklus, analitikus regény

Javasolt tevékenységek

- Beszámoló, könyvajánló készítése egyéni olvasmányélménye alapján a korszak műveiből
- Egy választott, kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatása a közös értelmezés után
- Információgyűjtés- és feldolgozás, szövegalkotás
- Házi olvasmány önálló feldolgozása, beszámoló készítése

5. A magyar romantika irodalma: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály

Óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a magyar irodalom néhány sajátosságát a 19. század első felében
- felismeri a reformkor-nemzeti romantika-népiesség fogalmak tartalmát, szerepét és jelentőségét
- tisztában van Kölcsey és Vörösmarty életművének jellegével, az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- törekszik a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésselvetések szellemi hátterének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra
- megérti az alkotók műveiben megjelenített egyéni és nemzeti sorsproblémákat és értékelni tudja őket
- felismeri a reformkor-nemzeti romantika-népiesség fogalmak tartalmát, szerepét és jelentőségét
- megérti Kölcsey és Vörösmarty műveit

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Kölcsey műveinek továbbélése: Esterházy Péter: Pápai vizeken ne kalózkodj /
- Kisfaludy Károly: Mohács

- Vörösmarty Mihály: Liszt Ferenchez / Zalán futása (részletek)

Fogalmak: intellektus, parafrázis, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, rapszódia

Javasolt tevékenységek

- Műelemző képesség fejlesztése, válogatás Kölcsey és Vörösmarty műveiből
- Lírai művek összehasonlítása
- Egyéni kutatómunka a magyar romantika korszakáról
- Beszámoló prezentáció formájában
- Gyakorlatok a kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztésére

6. Petőfi Sándor

Óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri az életmű főbb alkotói korszakait, Petőfi helyét, szerepét a magyar irodalom történetében, költészetének jellegét

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a lírai beszédmód változatait
- meg tudja különböztetni Petőfi jellemző témáit, műfajait, poétikai megoldásait, versformáit, jellemző hangnemeit (pl. humor és irónia)
- fejleszti a kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képességét
- felkészül önálló műértelmezés megfogalmazására
- véleményt alkot Petőfi műveiről

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Petőfi Sándor: Világosságot!
- Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére, az evokáció, az intertextualitás néhány példája: Kosztolányi: Petőfi Sándorka / Szilágyi Domokos: Héjjasfalva felé / Orbán Ottó: A XX. század költői

Fogalmak: látomásköltészet, ars poetica, költői szerep, váteszköltő

Javasolt tevékenységek

- műelemző képesség fejlesztése lírai művek segítségével
- lírai művek összehasonlítása
- egyéni kutatómunka a magyar romantika korszakáról
- beszámoló prezentáció formájában
- gyakorlatok a kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztésére

7. Rendszerező ismétlés és / vagy önálló műelemzések

Óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nyitottabb lesz a kulturális események irányába
- szélesíti irodalmi és kulturális ismereteit
- képes önálló műelemzések kidolgozására

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- rendszerezi a tanév során megtanult ismereteket
- képes önállóan irodalmi művek vagy filmművészeti alkotások értékeinek felismerésére
- átfogó képet kap a kortárs irodalom vagy a jelenkori művészet, filmművészet alkotásairól

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tanulócsoporthoz érdeklődése, egyes aktuális kulturális események (például díjak, új filmek, kiállítások) alapján választható művek

Fogalmak: az adott témához kapcsolódó szakkifejezések

Javasolt tevékenységek

- Szövegalkotási feladat, esszé írása
- Prezentáció vagy beszámoló készítése választott témából